

DET JUDISKA FOLKETS FRAMTID

Av professor HUGO VALENTIN, Uppsala

ÅRTIONDENA omkring 1800-talets mitt konkurrera med Antoninernas tid om äran att anses som den lyckligaste epoken i Väst-terlandets historia. Industrialismens värsta sociala olägenheter hade börjat övervinnas, den segrande frihandeln och de nya kommunikationsmedlen öppnade oanade möjligheter till ökat välstånd och — till mänsklighetens förbrödring. Det är karakteristiskt, att man företrädesvis betraktade de stora uppfinningarna och vetenskapliga upptäckterna som ett nytt medel härtill och icke som vår generation anlade företrädesvis försvarstekniska synpunkter.

I denna anda av optimism och liberalism skulle, trodde man, judefrågan kunna lösas medelst assimilation. Åtminstone var det den allmänna uppfattningen i Västeuropa, där judarna, i motsats till vad fallet var i Östeuropa, till största delen icke bevarat sin nationella prägel. Judarnas »exklusivism», ett resultat av många-handa samverkande judiska och antijudiska krafter, skulle övervinnas, då den icke-judiska omvärlden vänligt öppnade sig för dem. Denna åskådning var också de västeuropeiska judarnas. De ackommoderade sig i överensstämmelse med den. Deras sammansmältning med den icke-judiska befolkningen begynte, kulturellt och biologiskt.

Även till Östeuropa, som i århundraden varit diasporajudenhetens kraftkälla, sedan de forna stora judiska kulturcentra, i Babylon, Spanien och annorstädes, gått under, trängde liberalismens idéer men slog icke igenom såsom i Västeuropa. Det var dock i Ryssland—Polen, där de flesta judarna bodde, en allmän tro, att de konstitutionella och demokratiska idéernas seger också där skulle medföra judarnas likaberättigande i staten och samhället. Men man tänkte sig i allmänhet, särskilt mot århundradets slut, icke en assimilation av västeuropeisk typ utan i stället nationella minoritetsrättigheter för judarna liksom för andra av rikets icke-ryska folk.

Redan på 1870-talet, således strax efter det att de svenska judarnas emancipation fullständigt genomförts genom en serie grundlagsändringsbeslut, började emellertid en allt skarpare vind att blåsa över Europa. Liberalismens tid vek för den väpnade fredens och imperialismens. Nationalismen steg och med den antisemitismen, vars ideologi började utbildas, framför allt av österrikare och tyskar.

Ungefär samtidigt skärptes den antijudiska politiken i Ryssland, vars judar till största delen ställdes inför valet mellan utvandring eller fullständig pauperisering. Hade det icke då funnits ett stort utvandringsland, Amerika, där nu ett hastigt växande judiskt centrum bildades i stället för det allt hårdare ansatta östjudiska, hade den europeiska judenheten redan då träffats av en enorm katastrof.

Zionismen, som vid denna tid uppstod i Ryssland, innebar icke blott en reaktion mot antisemitismen. De rysk-judiska invandrarna, som på 1880-talet började kolonisera det då turkiska Palestina, skulle haft ett långt lättare arbete och långt större karriärmöjligheter i U. S. A. än i det heliga landet. Men i dem levde den gamla religiösa längtan till fädernas land, i regel dock i sekulariserad form, och förenades hos de flesta av dem med gamla och nya idéer om ett rättfärdigt samhälle på kollektivistisk grund. En världsreligionsrörelse blev zionismen dock först genom Theodor Herzl, vars bok *Der Judenstaat* (1896) på ett hart när profetiskt sätt förutsade den kommande utvecklingen.

Herzl, som själv var en alldeles assimilerad österrikisk jude utan nämnvärt judiskt vetande, var nämligen övertygad om, att antisemitismen, alldeles oberoende av judarnas uppförande, patriotism eller assimilationsvilja, skulle krossa den europeiska judenheten, som endast genom att grunda en egen stat och utvandra dit skulle kunna rädda sig undan den hotande katastrofen och undan de demoraliserande förföljelserna. På Palestinas mark skulle, menade han, makkabéernas stolta och tappra släkte komma att återuppstå, en förutsägelse, som i viss mån kan sägas ha gått i uppfyllelse liksom den om den kommande katastrofen.

Denna på en gång idealistiska och högst realistiska förkunnelse betraktades dock länge som verklighetsfrämmande. De tyska judarna, de mest assimilerade i världen, litade på den tyska rättsstatens principer och på sin egen omvittnade tyska patriotism. De ville i regel icke veta av någon judisk stat, bl. a. därför att en sådans existens befarades skola öka deras antal, som ville driva

dem ut ur deras tyska fosterland. Med möjligheten av massmord räknade de nämligen icke, åtminstone icke för egen del. De ryska judarna åter ville i regel icke släppa tron på antisemitismens utrotning genom demokrati. Först under mellankrigstiden, då den ryska judenheten isolerats från den övriga och till stor del krosats och östjudenheten väster om sovjetunionens gränser kommit under ett alltmer förödande tryck, bröt den zionistiska tanken igenom. År 1929 inträdde icke-zionisterna i Jewish Agency, vars råd och exekutiv till 50 % besattes med dem. Blott ett ringa antal judar, i regel rika outsiders utan kontakt med de stora judiska massornas liv, lidande och förhoppningar, höllo alltjämt fast vid sin ungdoms antizionistiska ideologi. Enligt Weizmann står för närvarande 95 % av världens judar bakom zionismen.

Det må här understrykas, att situationen för de stora östjudiska massorna redan före Hitler var katastrofal, emedan de systematiskt utstöttes ur landets näringsliv, och att det här ingalunda gällde någon hastigt övergående företeelse, framkallad av en konjunkturbetonad ekonomisk depression, utan en radikal omdaningsprocess. Sådan var situationen i Polen, där nära 3 1/2 miljoner judar bodde, och även i andra östeuropeiska länder. I brist på utvandringsländer — Amerikas invandringslag 1921 — hotades hela den judiska befolkningen av undergång. Då Hitler tog makten i Östeuropa, brådstörtade han blott en utveckling, som redan begynt där.

Att under sådana förhållanden Palestina ej uppläts för judisk kolonisation i stor stil berodde som bekant på engelsmännens fruktan att driva den arabiska jorddrottsaristokratien, den i Främre Orienten härskande samhällsklassen, i Mussolinis och Hitlers armar. Kabinettet Chamberlains vitbok av maj 1939, varigenom Balfourdeklarationen faktiskt om också ej formellt upphävdes och Palestina stängdes för Hitlers offer, som eljest i stort antal skulle ha kunnat räddas dit, har icke utan skäl betecknats som ett andra München. De engelska försöken att före och efter 1939 skaffa de judiska flyktingarna kolonisations- och utvandringsländer gävo negativa resultat. Det fanns — och finnes — inga sådana länder om ej Palestina. Så gick det, som det måste gå. På Hitlers order mördades 6 miljoner judar på Europas kontinent, däribland mer än en million barn.

Efter Hitlers fall och det engelska arbetarpartiets seger väntade mången, att resterna av vad som en gång var den europeiska judenheten, till största delen skulle placeras i Palestina, helst som

arbetarpartiet både före valen och tidigare entusiastiskt understött zionismen. Som bekant blev motsatsen fallet — ett bevis bland många på att den engelska utrikespolitiken icke väsentligt beröres av partiministärernas växlingar. Englands konservativa Middle-East-specialister i Kairo och Foreign Office, som skapat alliansen mellan Storbritannien och den högsta arabiska överklassen och genom att bilda Arabförbundet hoppats bygga en barriär mot befarad rysk aggression, fortsätter alltjämt sin anti-zionistiska politik med Bevin som gallionsfigur på skutan.

Den judiska stat, som F. N. beslöt i Lake Success 29 november 1947, omfattade ett territorium, som utgör blott en åttondel av Balfourdeklarationens Palestina och ej är större än halva Småland. Mer än hälften av dess område består dessutom av ökenområdet Negev, som judarna hoppas kunna uppodla för att där bereda plats för två millioner invandrare. Det är ännu omöjligt att säga, hur många millioner landet i sin helhet kan komma att livnära.

Judarna, ett folk på undergångens brant, som strider för livet och därför tvungits att acceptera den ena kompromissen oförmånligare än den andra, hade i och med godkännandet av Lake-Success-beslutet nått eftergifternas yttersta gräns. Det är därför uteslutet, att de kunna anta Bernadotte-planen, som skulle beröva den lilla judiska staten två tredjedelar av dess område. Denna skulle därigenom förvandlas till en liten betydelselös vaticanstat utan nämnvärda möjligheter att bereda de hemlösa judarna ett hem eller att förändra judarnas internationella status genom att förvandla dem till ett normalt folk i ett eget land med en diaspora av normal storlek.

För att bedöma det judiska folkets nuvarande situation och framtidsutsikter måste man ständigt ha för ögonen, att dess diasporahistoria, sedd ur en viss synvinkel, utgör en följd av katastrofer, som förött det ena efter det andra av de blomstrande judiska centra. De överlevande ha sedan vandrat vidare till andra länder, varefter samma lidandeshistoria börjat på nytt. Det finns ingen som helst anledning att anta, att detta fasansfulla kretslopp skulle upphöra, om allt nu skulle stanna vid det gamla, om m. a. o. judarna alltjämt förvägras själva förutsättningen för ett normalt liv: ett eget land. I stället för att söka bedrägligt inbilla sig, att den nu överlevande judiska generationens ohyggliga upplevelser blott utgöra resultatet av olyckliga tillfälligheter, ej en sig ständigt upprepande följd av den judiska diasporans egenart, måste

man se den bistra verkligheten i ansiktet och dra konsekvenserna därav.

Ty den yttersta orsaken till judarnas tragedi, till deras meningslösa vandringar från land till land, sekel efter sekel, är utan tvivel deras hemlöshet som folk. Att enskilda individer eller hela judiska grupper smält in i den icke-judiska omvärlden ändrar icke faktum. De förhoppningar en del judar ännu under mellankrigstiden gjorde sig om judefrågans lösning medelst assimilation — i Östeuropa medelst minoritetsrättigheter — visade sig vara tomma illusioner, beroende icke på någon judisk »partikularism» utan på majoritetsfolkets motstånd, såsom redan Herzl förutsagt. (Den judiska ceremoniallagen kan fördröja men icke varaktigt hejda assimilationen, därest omgivningen, såsom t. ex. i Sverige, icke distanserar sig från judarna.)

Att just judarna mer än andra minoriteter utsätts för grupp-hat och blivit det specifika syndabocksfolket, på vilket folken avreagera sin olust och grämlse, har många orsaker, på vilka jag icke kan ingå här. Domaren Jackson pekade under Nürnberg-processen på en av dem: »Judarna äro tillräckligt få för att vara hjälplösa och tillräckligt många för att kunna utmålas som farliga.» Visst är, att icke heller i detta avseende någon ändring skett genom det andra världskriget. Antisemitismen är alltjämt ofantligt stark på Europas kontinent. Även i länder, där regimen är avgjort anti-antisemitisk, t. ex. i Polen, önskar största delen av judarna utvandra.

Det skulle under sådana förhållanden vara både inhumant och oklokt att söka sprida de »övertaliga» judarna för alla vindar, till på köpet till länder, som blott motvilligt skulle vilja motta dem. »De judiska kvarlevorna i Europa», yttrade Weizmann i Lake Success, »som för sina ögon se sina sex miljoner nedslaktade stamfränder, kunna icke uthärda tanken på en ny försakingring.» Endast i Palestina, där deras egna stamfränder motta dem med öppna armar och, ej mindre viktigt, en stor uppgift väntar dem i en hög idéns tjänst, kan deras skövlade liv äntligen få en mening.

Därmed ha vi berört en av judeproblemets viktigaste sidor: den moraliska. Hetsade, förnedrade människor, hotade av fysisk och psykisk undergång, kunna ej räddas genom parollen »rädde sig den som kan» eller genom uppmaningar att vädja till omvärldens barmhärtighet. De behöva en samlande idé, som stål-sätter dem, väcker deras motståndskraft och heroism. I den för-

tvivlade situation, vari judenheten befann sig alltifrån slutet av 1920-talet, under kriget och delvis ännu befinner sig, fanns, bortsett från kommunismen, blott en sådan idé: zionismen. Att de flesta judar slöto upp kring denna i stället för kring kommunismen, sammanhänger med det mänskliga behovet att värna den gemenskap man själv tillhör, särskilt om denna diskrimineras och förföljs. Betecknande för situationen under Hitlertiden var det radiotelegram till det judiska Palestina, som avslutade Warszawa-ghettots heroiska resning mot nazisterna. I undergångens timma förklarade de kämpande, att de »dogo rakryggade med vapen i hand för det judiska folkets ära». Något av samma anda har besjälat de judiska kolonisterna, då de mot alla olycksprofetior byggde upp ett blomstrande, demokratiskt samhälle i det förut till stor del öde Palestina, en odlingsbragd av stora mått. Skulle nu detta verk hejdas och det judiska folket berövas sitt hopp om ett framtida liv i frihet och värdighet, då komma förvisso extremismen och desperationen, som hittills kunnat hållas inom snäva gränser trots svåra psykiska påfrestningar, att gripa vitt omkring sig. Man kan ej heller betvivla, att de desperata dåden skulle komma att öka antisemitismen. Men intet folk kan med själsjämvikt bära sådana ohyggliga olyckor: först mista mer än en tredjedel av de sina genom misshandel och mord och därefter berövas också det sista hopp om bättring i sitt läge, som världens nationer förespeglat det.

Om däremot den judiska staten bleve verklighet i nära anslutning till Lake-Success-beslutet, skulle först och främst det judiska flyktingproblemet sannolikt vara löst inom några få år. Redan nu upptar Israel cirka 10,000 immigranter månatligen och införlivar dem med det växande näringslivet. Och man har givetvis senare att förvänta en större invandring från olika länder, där judarna antingen lider av befolkningens antisemitism, såsom exempelvis i Polen, eller företrädesvis av regeringarnas, såsom i olika muhammedanska länder från Marocko till Jemen, där judarna redan långt före zionismens uppkomst levat i stort förtryck, i Jemen under olidligt förtryck.

Finge judarna på detta sätt tillfälle att lämna de antisemitiska länderna, skulle givetvis förhållandena i diasporan så småningom normaliseras. Assimilationen där komme sannolikt att befordras genom en sådan folkförflyttning från periferien till centrum och genom frånvaron av inströmmande judiska flyktingsskaror. Dessutom komme förmodligen en del judar, som gripits av den judiska

pånyttfödelsens idé, att utvandra till Israel även från icke-antisemitiska länder.

Men kan då en stat som den judiska i längden äga bestånd i en fientlig arabisk värld, där den blott utgör ett obetydligt »hack» — *a notch* för att begagna lord Balfours uttryck? Kanske icke. Men det är icke troligt, att denna värld kommer att förbli fientlig. Det pågående kriget är knappast ett krig mellan de arabiska och judiska *folken*, och alldeles icke ett krig mellan Palestinas judar och araber. Den arabiska befolkningen i Mellersta Östern består, bortsett från ett tunt överklass-skikt av stora jordägare och en del borgerligt intellektuella element, båda starkt antizionistiska, av en myllrande mängd till märgen utsugna bondeproletärer, som icke ha något intresse av Arabförbundets krig mot Israel. Araberna i Palestina deltog blott i ringa utsträckning i resningen där åren före det andra världskrigets utbrott — de stridande rekryterades huvudsakligen från Transjordanien, Syrien och Irak — och även nu äro de blott i ringa grad engagerade i Arabförbundets krig med Israel, låt vara att en del av dem icke visat sig vara immuna mot krigspropagandan. Det förhåller sig nämligen icke blott så, att sämjan i regel varit god mellan de arabiska och judiska kolonisterna, utan araberna ha haft stort gagn av den judiska invandringen. Den arabiska massflykten ur landet för några månader sedan skedde i krigspsykosens tecken. Dessförinnan var Palestina blivet arabernas främsta invandringsland med exceptionellt hög levnadsstandard och låg mortalitet. Den judiska kolonisationen inriktade sig huvudsakligen på att förvandla ödeland till kulturland, på sandiga, steniga öknar, på sumpmarker. En arab som sålt en bit av sitt hemman, som han brukat extensivt, fick genom köpesumman möjlighet att övergå till mer lönande intensivt jordbruk, och tack vare den främst av judarna skapade industrin fick han bättre avsättning för sina produkter. Antizionismens seger skulle för de palestinensiska araberna betyda sänkt levnadsstandard.

Det kan i detta sammanhang understrykas, att judarna ej blott i teorien utan även i praktiken tagit avstånd från alla kolonial-imperialistiska metoder och att de med egna händer byggt upp det judiska samhället från grunden. De ha ej behandlat araberna som *natives* eller på annat sätt exploaterat, undertryckt eller undanträngt dem.

Däremot ser den i Mellersta Östern härskande jorddrottsklassen i zionismen en fara för *l'ancien régime* ej blott i Palestina utan

i hela Främre Orienten. Ty med den följer ej blott modern teknik, vetenskap, hygien utan även demokrati, kooperation och fackföreningsrörelse, helst som de socialdemokratiska judiska arbetarna i Palestina, som helt dominera staten, söka skapa en intressegemenskap på jämlikhetens grund mellan sig och de arabiska arbetarna. Den arabiska befolkningen i Israel kommer säkerligen att bli lika fri som den judiska — det bjuder bl. a. hänsynen till de judiska minoriteterna i arabländerna — och mer välbärgad än annorstädes i den arabiska världen.

Arabfurstarnas kamp har också i ytterst ringa utsträckning stötts av det arabiska folket. I stället har den som nämnt vunnit Englands stöd, vilket kommit det förut antizionistiska Ryssland att ställa sig på Israels sida.

För närvarande har kampen koncentrerats kring det strategiskt viktiga Negev, som England vill beröva Israel för att överlåta till den brittiska klientstaten Transjordanien. Då U. S. A. här icke stöder England och oppositionen inom inflytelserika parlamentskretsar mot Bevins antizionistiska politik fått ny näring genom Arabförbundets avslöjade politiska och militära svaghet, finnes anledning att antaga, att Israel inklusive Negev relativt snart kommer att erkännas också av England. Därefter kommer den väntade avspänningen mellan den nya judiska staten och dess arabiska grannar sannolikt icke länge att låta vänta på sig.

Avgörandet nalkas. För det arabiska folket, som äger en hel värld från Marocko till Indien, gäller det en relativt obetydlig sak. För det judiska folket däremot, som drabbats av hårdare slag än kanske något annat, vars fysiska existens är i största fara och vars själ hotar att ta skada av de hopade olyckorna, rör det sig om liv och heder. Men detta gamla kulturfolks existensform angår förvisso hela mänskligheten. Det är ett allmänt intresse, att judefrågan, som bland annat utgör en viktig ingrediens i flyktingproblemet, snart löses, att, såsom Israels utrikesminister uttryckte saken i Lake-Success, det judiska folket upphör att vara mänsklighetens landstrykare. Så länge som en del av judarna utgör ett fluktuerande element bland jordens bofasta befolkning — 1880—1929 emigrerade var tredje jude — måste judefrågan förbli olöst och judarnas ställning i världen labil. Den nesliga tid måste snart tillhöra det förgångna, då hemlösa, förtvivlade judar förgäves bulta på främmande dörrar.